

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.--Teléfono, 186.

Representació Administrativa á Barcelona
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 » trimestre.
Un número sol.	0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

IMPREMTA

En la d' aquest periódich, se fan tota clase de impresions ab l' esmero, promptitut y economía més perfeccionadas en aquest ram. P. TUGAS.—Calderón, 36.—Teléfono, 186.

Xampany Catalá

de la acreditada marca CODORNIU de San Sadurn de Noya.

Se ven en las confiterías de Pere Fornalleda, «La Confiansa» de Vila jermans, Rosendo Crous, Joseph Garriga, en la drogueria de Joseph Formosa y en las principals fondas.

NAVARRA

Los que suspirém per la llibertat de Catalunya, los que al veúrerla conquistada y dividit son territori en provincias d' un Estat despòtich disfressat de lliberal, los que veyém dividits als nobles fills d' aquesta terra en partidaris de las diferentes collas de polítichs que 's barallan com corps famolenchs pera arrencar la carn d' aquest Estat agonitzant, víctima de sa indolencia y de sos vicis, al sentir en nostres orelles la dolsa veu de la historia explicant que nostres passats sabian negar obediencia al Rey quant aquest faltava al jurament de guardar las lleys, nos semblava un dols somni; compreniam be lo dret, pero jamay podiam pensar-nos veurer fer ús d' aquest dret per tot un poble, puig si be teniam fé inquebrantable en que algún dia Catalunya recobraría la llibertat, estavam també resignats á deixar per las vinents generacions la ditxa de disfrutar de nostres ensomnis.

Avesats á veurer baixesas é indignitats, acostumats á veurer faltar al govern del Estat á las lleys ab tot descaro y á contemplar als homens destinats per sa posició social é intelectual á dirigir al poble baixar la testa servilment y en lloch de preparar una ressistencia energica, recomenar que «se recabe *de los partidos políticos se interesen para hacer cumplir la ley del Estado*» no podiam pensarnos may que en aquesta banda del Ebro, que en la mateixa cordillera dels Pirineus, hi hagués un poble que conservant solzament una petita engruna de la antiga independència, donés una mostra de firmesa y virilitat com acava de donar lo poble navarro devant de totas las regions espanyolas en aquestos últims dias.

Navarra tindrà la gloria d' haver ensenyat als pobles que volen y tenen dret á esser lliures com se fá pera resistir las imposicions d' un govern malversador y despòtich; á Navarra hem vist lo que avans feyan nostres avis.

No es pas possible formarse una idea de la imponent manifestació verificada diumenge passat en lo antich regne de Navarra al pas de los dignes diputats de retorn de Madrit ahont com es sapigut havían anat pera ratificar de paraula sa negativa escrita á la invitació de Gamazo pera «armonisar los intereses de la provincia ab los generales de la nació» que en lo lleguatge del govern equival á dir, vos invitém á trencar lo pacte del any 1841 per pendrervos los últims restos de vostra nacionalitat y los digníssims diputats forals veyent atacada la independència administrativa de sa pàtria, s' han mostrat inflexibles ab un no irrevocable tornantsen á sa terra decidits á no tranzigir en res á las exigencias d' un govern qu' es la ruina y oprobi d' Espanya.

¡¡Qu' aprenguin dels veritables representants de Navarra, los anomenats representants de las demás regions d' Espanya supeditats als partits polítichs; quin exemple lo viril poble navarro al decaygut poble de nostra Catalunya ofuscat per las preocupacions de la politica madrilenya, burdell de totas las concupiscencias!!

«Viva Navarra, vivan los Fueros, viva la diputación,» heus aquí los tres crits patriotichs que resonaren sens interrupció desde punta de dia fins á la nit desde Cortes fins á Pamplona, per milers y milers de personas, desde l' últim llogaret á la primera capital, desde 'l potentat al pobre mendigant, desde la gran senyora fins á la última menestrala, del mes vell, al nen mes petit, allí no hi havia espectadors, allí tot eran actors; un sol pensament, un sol esperit, una sola voluntat; sols l' amor á la pàtria y la ferma resolució de defensarla á tota costa.

Jamay s' havia vist una marxa triomfal com la d' aquells dignes patricis, jamay una autoritat s' ha vist rodejada de tantas mostrats de res.

pecte y d' amor de tot un poble. «Madre, dispon de tus hijos» aquesta expressió estampada en un dels centenars de cartelons en que 'ls pobles mostravan son entussiasme, es un poema acabadissim, es tot quant pot dir un poble als defensors de sos drets.

Com si Deu volgués que quedés mes probada la fermesa y lo patriòtisme d' aquell digníssim poble, tot lo diumenge feu un dia nuvol, plujós y fret, capàs de retenir vora la llar als mes robustos y no obstant totas las estacions del transit estaban pleníssimas de gent, vingué la major part de pobles llunyants y allí aguantant la inclemencia del temps no solzament los homens jovens y robustos sinó que acompanyantlos y fins sobrepujantlos ab entussiasme, estaban barrejats vells venerables y tendras criaturas, las donas del camp y las senyoras de las vilas, noyas pagesas y delicadas senyoretas, sacerdots de alta gerarquia, párrocos, vicaris y frares tots identificats ab lo poble unint aixís la religió y la pàtria en un sol crit, en una sola expressió, la de visca Navarra.

No es pas possible que un home pugui recular en la lluyta per que seria lo vilipendi de las donas puig son entussiasme y son patriòtisme porta á la memoria la sublim historia de la mare dels Macabeos. Ja tenian rahó los diputats al manifestar que si algún d' ells seguia una conducta anti-patriòtica, moriria á mans de la primera dona que 'l vegés en lo primer poble de la provincia, puig ningú que no haja presenciât aquell entussiasme es capàs de apreciar son patriotisme á tota proba.

No 's pot compendrer sinó com un somni una manifestació que recorri un tragecte de 120 kilometros ab 16 estacions, dos trens especials llarguíssims, engalanat lo que conduhia la diputació ab un sens nombre de banderas, plens los cotxes de gent no solzament á dintre sinó fins en las pots dels estribos com una gran entena cuberta per un aixam d' abellas, totas las estacions engarlandadas y atexonats los andens de gentada, á tot areu músicas, á tot arreu cants patriòtics, á tot arreu vivas; tot un pensament, tot un espirít, tot una expressió, Navarra y sols Navarra; s' ha tceat á la honra d' un poble y d' un poble qu' estima com deu estimarse la dignitat mil voltas primer que la vida.

Aquellas planuras y aquellas terras estaban totas impregnadas del mateix sentiment, y fins semblava que murmuressin visca Navarra y que saludavan á la Diputació los arbres ab son balansetg, los rius ab sa corrent, lo bestiar en las pasturas ab son mirar lo pas del tren y 'ls pastors que ab la boyna á la ma saludavan 'ls diputats glatintse de no poder esser mes aprop per fer sentir los viscas á sa mare pàtria.

Los que estén acostumatats á veurer no mes que transaccions, los qu :

vivim en mitx d'aquest indiferentisme glassador, los que no veyém mes que baixesas y servilismes, los que no sabém lo qu' es amor á las autoritats: per que estém á costumats á veurer en ellas no mes que homens indignes que ho converteixen en lloch de lladrocinis, al veurer lo admirable poble navarro, creix la esperansa de la regeneració de Catalunya puig allí 's veu practicament lo qu' es un poble governat per si mateix sens influencias forasteras que 'l malejin.

Aquesta actitud de Navarra, aquesta manifestació imponent, nos fá cambiar d'opinió; no es llunyana, no, la hora de la redempció dels pobles, no es precis no esperar que aquesta redenció la arribin á terme las generacions vinentas, es aquesta generació la que l' hi toca termenarla, es precis empenyer; Navarra ha comensat la resistencia digna, es precis secundarla, es precis no deixar desamparat á un poble que l' afavoreix la rahó, la justícia, la virilitat y lo patriotisme á tota proba per que está encara lliure de las influencias centralistas.

Es precis donchs que Navarra 's defensi á tota costa pera no deixar entrar aquellas influencias y que Catalunya agafi lo látigo y las espolsi.

La unió de las regions contra lo Centralisme s' imposa per necessitat. Navarra avuy sortirá triomfant de las imposicions del govern central pero no per aixó quedarà lliure de sos atachs; pensi que te al demunt l' odiós sorteig de las quintas, que no te lo poder legislatiu ni judicial y que encara que conservi lo poder administratiu se corromperán depresa sos costums y son caràcter; bon exemple te en Catalunya ab sos estragos causats per lo centralisme ab menos de 200 anys.

Lo centralisme madrileny, cobart com tots los criminals, subjectá á Catalunya ab forsas quintuplicadas y després l' ha enmatzinada paulatinament introduhint tota classe de concupiscencia, pera rebaixar son caràcter, l' ha deixada enriquir á copia de treball y avuy com tromba marina xucla sa riquesa y si no 's desvetlla prompte, quedarà convertida al igual que 'ls miserables pobles de Castella.

Cal donchs que Navarra prengui exemple de la desgracia de Catalunya y Catalunya prengui exemple de la virilitat de Navarra: juntas plo-raren l' alevós assassinat del idolatrat Càrles príncep de Viana per lo centralisme naixent encarnat en sa vil madrastra, junts los dos pobles hem suferit las consecuencias, es precis donchs que junts sapiguém sacudir lo jou del centralisme agonitzant encarnat avuy en los senyors de Madrit.

Proclamém tots los pobles del Nort, lo Regionalisme, xafém lo cap del monstruós cranch madrileny y al potent crit de visca Navarra qual eco 's balanceja encare per los afraus del Pirineu responguin los críts de visca Aragó, Catalunya, Galicia, Basconia, y Asturias y aquestos

clams converteixin en un sol visca la unió del Nort, visca lo Regionalisme y tinguém la seguritat de que verificada aquesta unió, no serán menester fusells ni espasas, sinó que solzament á bastonadas traurém de nostres territoris los remats de cans famolenchs de la política centralista causant de tantas desgracias.

SECCIÓ POLÍTICA

La crisis ministerial está cada dia mes en descubert y va sent mes inútil voler amagarla ab mes ó menos cautela y diplomacia.

Los ministros que componen l' actual govern, no están en casi res conformes y á no ser que l' única cosa que 'ls lliga es l' amor immoderat á sas respectivas y ben pagadas carteras, ja foran á passeig agraviats los uns ab los altres.

Després de tantas barbaritats gubernamentals y económicas, lo de Navarra haurá sigut lo cop de gracia per aquesta desdixada situació sagastina.

Fins avuy, en mitj del descontent general, anavan tirant, ja que tots los contribuents, industrials, propietaris, pajesos, advocats, etc., etc., acostumats de tan temps al desastrós sistema de contemporisacions y pasteig, no feyan altra cosa que alsar un bras com amenassant, mentres ab l' altra acariciavan la barbeta del ministre.

Pero ab lo de Navarra ha succehit lo que ja era hora si á Espanya hi quedava una mica de dignitat y de vergonya.

Lo celebèrrim Gamazo, pesi á sa pretenguda energia, haurá d' afuixar vulgas no vulgas ó caurer del ministeri, ahont en mal hora hi pujá per desgracia del pahis.

Naturalment que al caurer en Gamazo, y part sino tot lo ministeri, prou 's buscarán excusas ab que fornamentin la cayguda desastrosa d' aqueixa plaga de polítichs y fer veurer garsas per perdius, pero 'l pahis ja veurá de sobras l' únich entrebanch una mica sério que 'ls haurá tirat per terra.

¿Servirá d' exemple la viril actitut de Navarra y permeterán d' aquí endevant los contribuyents los continuas vexacions y atropells dels polítichs centralistas?

¿N' hi haurá prou ab aquesta proba pera que 's convensin de que 'ls pobles tenen los guberns que 's mereixen?

¡Deu ho vulga! en be dels interessos tots d' aquesta desdixada Espanya.

Sembla que 'ls periódichs madrilenys ja no son tan unitaris y avassalladors com acostumavan y siga per lo que siga s' ha vist ben clar en la qüestió de Navarra que moltas vegadas, de seguir aixís los tindrem al nostra costat en la defensa dels drets de las regions espanyolas.

Naturalment que al dir periódichs madrilenys, no volem pas dir tota la colla que aixís no es pas possible.

Haventhi *El Imparcial* y uns quants diaris de la mena dels que governan, sempre existirán per aixó los enemichs de las petitas pátrias.

Pero, siga com siga, ja es prou agradabile la certesa de que alguns, sino tots, deixan correr sas antichs vicis, y comprenen la rahó de las queixas provincianas.

Aixís podrán convencers d' una vegada de que han sigut ells los que fins are feyan mes mal á la pátria gran ab sas intemperancias é intransigencias, com han sigut ells també com ja comensan á confesarho los que han fet mes planters de carlistas en certas

comarcas d' Espanya, gracias á llsensar ben tontament als brassos de D. Carlos als fills de certes regions qu' estiman primer que tot sas llibertats indiscutibles.

Tant de bó que 's propagués per tot aqueix nou sistema de veurer las cosas dels periódichs de Madrit en general y logresim entre tots, per medi del regionalisme, salvar al Estat Espanyol de sa imminent ruina.

La arribada de la Diputació Foral á Navarra de retorn de Madrit ha sigut imponent y ontusiasta.

Tots los pobles d' aquella regió han assistit en massa á las estacions del tranzit y de per tot han rebut los dignes diputats que la componen las mes calurosas felicitacions per sa enérgica conducta.

Era de esperar aixís del sensat poble navarro, que estima sos drets ab tot l' entusiasme dels pobles dignes y está resolt á defensarlos ab tot lo coratge de sa noble rassa.

Serveixi d' exemple á las demás regions espanyolas que tant se queixan també dels mals governs d' Espanya y veigin si d' una vegada volen decidir-se á fer lo mateix al tractarse de la sevas respectives comarcas.

¡Quant distinta fora la situació del pahis, si sempre hagués imperat lo sistema que han seguit los nobles fills de la regió navarra!

* *

A Pamplona, ab motiu de la recepció de la Diputació Foral, acudiren també representacions dels regionalistas de las tres provincias Bascongadas y de Catalunya.

Anaren aquestos á felicitar als navarros per sa dignitat y enteresa en la defensa de sos drets indiscutibles.

Uns y altres, bascongats y catalans, al felicitar á la viril Diputació navarra, havían de doldres de la fluixetat y mansuetut de las corporacions oficials y económicas de sas respectives regions en dias no llunyans y tal vegada de trista recordansa.

Los de Navarra al experimentar la satisfacció d' haver complert lo seu deber, havia de alegrarse mes encare al veurer que no está pas sola en tan digna actitud, ja que en aquells moments lo rodejavan representants de regions germanas, com ella cansats dels maltractes del poder central y com ella resolts á acabarho d' una vegada.

La reunió á Pamplona de casi tot lo regionalisme espanyol aplaudint y alentant la enérgica defensa de Navarra, ha de fer meditar un bon xich, aixís als que 'ns escarneixen desde 'l Centre com als que 's veuen impotents pera la defensa dels generals interessos desde las mansas corporacions económicas de Viscaya y Catalunya.

Es hora d' obrar y no de redactar memorias, es hora de demostrarho si es que estimém de debó la nostra terra.

Que la unió de las regions del nord d' Espanya siga un fet, oficial y públich, es nostre desitj mes entusiasta ja que ha de ser al mateix temps la salvació de tots los interessos, avuy tan amensats pel desgavell vergenyós del centralisme.

L' ACTE DEL «CENTRE CATALÁ»

Com estava anunciat en la nit del passat dijous tingué lloch en lo saló d' actes del *Centre Catalá* la solemne sessió en lo qual lo soci don Anton de P. Capmany desenrotllá 'l tema *Navarra y 'ls concerts económichs*.

A las nou en punt possá lo conferenciat á ocupar la tribuna del *Centre*, devant d' una concurrencia numerosa y escullida, entre la cual si veyan moltras personas que no forman en la llista de socis de dit *Centre*.

Comensá la Sr. Capmany en un breu y valent exórdi manifestant que no era per gust ni per fer gala d' una erudició, que no tenia, si novament ocupava la tribuna del *Centre Catalá*; m' hi obliga, digué, las continuas vergassadas ab que pretenen los senyors de Madrit aclaparar á las sufertras regions espanyolas; los temps son de lluyta y de prova y no hem de ser nosaltres quins are ni may, acusém la mes insignificant mostra de defalliment.

Anatematisá durament al caciquisme dominant y que pren desgraciadament grans proporcions en totas las ciutats, pobles y vilas y digué qu' era precis afrontar-lo ab dignitat y patriotisme en bé de Catalunya y d' Espanya.

Entrant en materia analisá á grans rasgos la manera ab que Catalunya y las demás regions espanyolas contribueixen á las cargas del Estat demostrant que los sacrificis que per tal motiu fan las regions nó estan en relació ab los beneficis que del govern ne percibeixen, citant varis exemples práctichs y convincent que mereixeren l' aprobació en la concurrencia.

Digué que quant los governs no cumpleixen ab sos súbdits ja sia en virtut de pactes establerts, ó pel benefici correlatiu que tenen dret á percibir en pago ó justa correspondencia del sacrifici que fan al despendrers d' una part del propi interés pera afavorir al de la colectivitat, aquestos poden desatendrels y fer prevaldre sos drets com, donant un magnífich exemple ho está fent en l' actualitat lo nobilíssim poble navarro; y fins en tal cas, digué, los pobles tenen lo dever ineludible de procurar un cambi radical de régimen administratiu y polítich qu' estiga mes en concordancia ab sas necessitats y puga oferir mellors garantias de seguretat personal y honrada administració. Negá en absolut que l' actual régimen centralista puga, are ni may, satisfer lo qu' ambicionan Catalunya y Navarra, Galicia y Barconia, Aragó y Asturias regions que, per sa propia naturalesa y per sa historia, son de sí independents y autónomas.

Feu una extensa excursió pels pobles en l' actualitat mes ben regits d' Europa, fixantse sobre tot en los Estats Units y Suisa, ahont las diferents rasses que 'ls componen se governan autonomament logrant aixís afiançar y fer mes fort lo conjunt del Estat.

Basantse en que las grans nacions son un conjunt de pobles ab diferents usos, costums, llengua lleys etc. y que per lo mateix ha d' existir també diferencia en la riquesa general dels mateixos, calificá d' absurdo pretendre imposar que contribueixin en la mateixa proporció als gastos generals del Estat; y com la riquesa de las regions pot variar degut á causas impossibles de preveure, digué que aquestas deurian tenir lo dret d' augmentar ó disminuir sa tributació segons sa riquesa efectiva,

quantitat que votarian cada any per medi de sas corts regionals y no com avuy que 's fan al capritxo de calsevol Gamazo, qui, diu, ha convertit l' elevat carrech de Ministre d' Hisenda en un gran recaudador de contribucions.

Defensá y alabá la administració foral de Navarra envejantla pera las demás regions espanyolas. Aplaudí la patriótica y digna actitut de sa Diputació foral y provincial, establint comparacions entre 'l patriòtisme d' aquella y 'l de la Diputació barcelonina; en un magnífich período rublert d' entussiasme y de pena á la vegada, dolguentse de lo qu' han baixat de nivell en cuestió de patriotisme, las corporacions de Cataluuya, deya lo Sr. Capmany ab molta vritat; no li haguera negat, no, á Navarra sa Diputació foral lo provehiment y sosteniment en aquella Universitat d' una cátedra de son dret peculiar y propi, com no 'ls hi haguera negat tampoch á sos fills lo vitalici que negá nostra Diputació als pochs voluntaris catalans qu' encara quedan d' aquella gloriosa guerra d' Africa, alguns dels quals los veyém implorant la caritat pública per plassas y carrers, com si aquest fos lo pago que 's mereixen los bons patricis qu' han vessat generosament sa sanch en defensa de la pátria.

Y acabá demostrant la necessitat de que s' uneixin tots los bons patriotas, totas las personas honradas y dignas sense ideas politicas de cap mena pera procurar lo prompte adveniment del regionalisme.

Seguidament feu us de la paraula lo President de la secció d' Agricultura, Industria y Comerç, don Pau Colomer, qui feu una detallada y entusiasta explicació de son viatge á Pamplona, ahont aná ab la comissió de la Unió Catalanista en representació del *Centre Catalá* de Sabadell.

No extractarém lo dit per lo senyor Colomer per haverho fet en article apart que publiqué en lloch preferent. Sols dirém que la concurrencia rebé ab entussiasme lo dit pel senyor Colomer, acabant la sessió ab un entusiasta crit de ¡¡Visca Navarra!!

A proposta dels concurrents se trasmeté á Pamplona lo següent telégrama:

«Diputació Foral.—Pamplona.—Reunit *Centre Catalá* Sabadell en sessió pública defensa drets Navarra, reitera adhesió enérgica actitut noble poble y á sa digna Diputació.»

Nostre *Centre Catalá* rebé ahir lo següent telégrama en contestació al avants citat.

«Diputació Navarra agraheix y estima fondament son telégrama entusiasta felicitació d' aqueix Centre á qui envia efectuosas salutacions.—*Eseverri.*»

CARTILLA FORAL

PER HERMILI D' OLÓRIZ.

- Navarra formá sempre part de la Nació Espanyola?
- No, senyor.
- ¿Qué era antiguament Navarra?
- Un regne independent.
- ¿Quán s' uní á Espanya?

- L' any de 1512.
- ¿De quina manera tingué lloch la unió?
- Per medi d' un Pacte.
- ¿Y qué s' establí en ell?
- Que Espanya respectaria, sempre y sense empitjorarlos, los Furs del Regne de Navarra.
- ¿A qué dona V. 'l nom de Furs?
- A las lleys per que nostre país se regia.
- ¿Y aqueixas lleys li reportavan algun benefici?
- Sí, senyor; lo de mantenir viva sa independència.
- No comprench cóm podia ésser independent formant part d' Espanya.
- Lo Regne de Navarra era independent perque no tenia de comú ab Espanya més que la unitat de Rey.
- ¿De modo que Espanya may imperá á Navarra?
- May; Navarra sols devia obediencia als acorts emanats de sas Corts.
- ¿En quins assumptos entenian las Corts de Navarra?
- En tots los que interessavan al Regne; y especialment en fer lleys y establir tributs.
- ¿Segons aixó, la legislació espanyola no tenia forsa obligatoria á Navarra?
- No, senyor.
- ¿Quinas contribucions pagava á Espanya: 'l Regne de Navarra?
- Cap.
- ¿Y al Rey?
- Una tan sols; lo donatiu voluntari.
- ¿Perque anomena V. *voluntari* á aqueix tribut?
- Perque son pago y quantia quedavan á disposició de nostras Corts.
- ¿De modo que en épocas de penura sería menor lo donatiu?
- Certamet.
- ¿Quán votavan las Corts lo donatiu voluntari?
- Després d' haver ventilat tots los assumptos que interessavan á Navarra, perque á Navarra avans que 'l Rey era la Patria.
- ¿Y podia 'l Rey alterar los acorts de las Corts?
- De cap manera; aixé hauria constituït un grave contrafur, y 'l Rex jurava mantindre sens perjudici 'ls furs del Regne de Navarra en l' acta de la Coronació,
- ¿Era condició indispensable 'l jurar los Furs pera ésser Rey de Navarra?
- Absolutament indispensable.
- ¿Y si 'l Rey hagués faltat al jurament?
- En tal cas Navarra no estava obligada á obehirla.
- ¿Quin altra Fur important tenia aquest Regne?
- Lo de possehir Tribunals de Justicia propis.

—¿Pero hi hauria fora de Navarra un Tribunal Suprém al que recorre en alsada?

—No, senyor; todas las causas finavan en los Tribunals navarros: s' estalviava d' aquest modo gastos als litigants, y se 'ls hi donava al mateix temps la seguretat d' ésser judicats ab arreglo á la legislació del país.

—¿Recorda V. alguna altra ley digna d' ésser mencionada?

—Sí, senyor; la del servey militar.

—¿Qué disposava aqueixa ley?

—Que Navarra no dongués soldats en temps d' pau.

—¿Y en temps de guerra?

—Solzament quan l' enemich hagués invadit lo territori navarro.

—¿Arribat aquest cas, quins estavan obligats á pendre las armas?

—Tots los homes útils del Regne, fins á la edat de 60 anys.

—¿Y servian en la milicia fora de Navarra?

—May; á menos que 'l Regne ho acordés.

—¿Recorda V. si la ley del servey militar tingué alguna vegada exacte cumpliment?

—En l' any 1793, quan la guerra ab Fransa. Durant ella armá Navarra més de 30,000 homes. Fet semblant no ho efectuá cap altre país d' Espanya. Y no obstant, tanmpoch lo consigná Espanya en las sevas historias.

—¿Los Furs de Navarra alcanzanren sempre 'l respecte dels Monarcas?

—Casi sempre.

—¿De modo que actualment continúan regint?

—No, senyor; lo Pacte de 1512 fou reformat per altre nou Pacte.

—¿Y la reforma resultá ventatjosa pera Navarra?

—Pera Espanya fou molt ventatjosa; pera Navarra molt perjudicial.

—¿Quán tingué lloch aqueix nou tractat?

—Lo 16 d' Agost de 1841.

—¿Y quins sacrificis feu Navarra en benefici d' Espanya?

—En primer lloch cedí las sevas Corts; y ab ellas la facultat legislativa.

—Gran fou lo sacrifici, porque de fer bonas ó dolentas lleys se 'n segueix la felicitat ó desgracia dels pobles. ¿Y qué mes feu Navarra en obsequi d' Espanya?

—¿Cedí sos Tribunals de Justicia.

—¿Cedí més encara?

—Sí, senyor; las aduanas y l' estanch del tabaco, ab quals rendiments podria AVUY viure 'l poble navarro LLIURE DE TOTA CONTRIBUCIÓ.

—Suposo que ja no li quedarian á Navarra drets pera renunciar?

—Encara n' hi quedavan; y en lloch de mantindre sa ley del servey militar, accepta la dura carga de las quintas; y en lloch de donar al Rey un donatiu voluntari, se comprometé á entregar anyalment á Espanya un milió y cinch cents mil rals de contribució.

- ¿Vivament agraphiria Espanya tals sacrificis?
- Ignoro fins ahont arribá sa gratitut; sols se que desde aquella fetxa no ha cessat de minvar nostres escanyolits Furs, tractantnos de egoistas.
- ¿Pero continuarà vigent la Lley del 41?
- De nom, si senyor; pero no de fet.
- ¿Quins contrafurs han tingut lloch desde 'l nou Pacte?
- No 's poden comptar.
- Indiquimen alguns.
- Un, es l' haver augmentat nostra contribució anyal, proximament en tres milions.
- ¿Y 's paga aquest augment?
- Per més que es ilegal y per nés que 'l Govern deu á Navarra més de trenta milions, se paga.
- ¿Quins altres contrafurs recorda vosté?
- L' impost de cédulas personals, los sellos de timbre, lo paper de multas, lo paper sellat exigit en los expedients quan se cursan fora de Navarra, las llicencias de cassa y pesca, lo descompte del vint per cent sobre propis, l' estancament dels mistos, l' impost sobre viatjers, lo de minas y la venda del bosch Franch-Andía.
- Molts son tants contrafurs pera realisats en tan curt temps.
- Donchs encara 'n queda un pera mencionar, lo que 's refereix al nombrament de Mestres, avans dret exclussiu de nostres Municipis.
- ¿Y qui 'ls nombra ara?
- Lo Rector de Zaragoza, un alt empleat del Govern.
- ¿Sab vosté quin objecte 's proposa 'l Govern al infringir la lley en aquest punt?
- L' ignoro; tal vegada sia 'l de mantindre sens gasto seu personas que 'l secundin, transformant lo caràcter dels navarros.
- ¿Y en quins drets s' escuda 'l Govern pera cometre semblants arbitrietats?
- Ja 'ns ho te dit; en lo dret del número, en lo de la forsa.
- Donchs si 'l Govern ha romput la Lley del 41, Navarra pot donar per rescindida aqueixa Lley y tindrà dret á disfrutar dels Furs consignats en lo Pacte de 1512.
- Be diu vosté; y reviurán nostras Corts, tindrem Tribunals de Justicia propis. serán nostres los rendiments de las aduanas y del estanch del tabaco, nombrarém Mestres amants de Navarra, no donarém quintas ni contribucions y sols entregarem al Rey d' Espanya com á donatiu voluntari, la cantitat que creguém equitativa.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA

CARTELL EXTRAORDINARI

Després de la convocatoria escrita y publicada per aquest Consistori,

han sigut oferts pera adjudicarse en la festa dels Jochs Florals del Maig vinent los següents premis extraordinaris:

Un objecte d' art, ofrena de la Unió catalanista, «al mes complert Compendi de la Historia de Catalunya que per sa concisa y enssemps atractiva forma pugui esser més profitós pera la propaganda del Catalanisme.»

Una gran medalla de plata, ab lo segell del Ateneo Barcelonés, expressament encunyada pera aquest premi y que dita associació desitja sia adjudicada al autor de la mellor col·lecció de noticias referents á la historia del art de la impremta á Catalunya.

Un liri de plata, ofert per l' ajuntament de Lleyda á la mellor «oda en que s' cante la reconquesta de Lleyda per Berenguer IV.»

Un alhelí de plata, ofrena de la Diputació provincial de Lleyda, á la mellor «narració històrica (en prosa ó vers) de la segona guerra civil dels Nobles d' Urgell en temps de Pere 'l Gran; socors prestats per Ramon Roger, germá del comte de Pallars, y altres senyors als nobles-sitiats á Balaguer.»

Un objecte d' art, ofert per la Diputació provincial de Tarragona al autor de la obra que á juhi del Consistori en sia merexedora.

Un objecte d' art, que ofereix la Associació Literaria y Artística «á la mellor composició que 's presente en honor de les lletres y les arts.»

Barcelona 20 de Febrer de 1894.—Joseph Balari y Jovany, *president*.
—Manel Rocamora, *secretari*.

N O V A S

A continuació insertém los telégramas que s' han crusat durant la setmana que acabém de transcórer ab motiu de la qüestió de Navarra.

Lo president de la Lliga de Catalunya ha rebut lo següent telégrama:

«Pamplona, 19, á las 10 nit.—Reunidas Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya en fraternal banquet y comunitat d' ideas, saludan ab entussiasme á la regeneradora Lliga de Catalunya.—Diputat, *Zanguas*.»

Telégrama que fou contestat ab lo que segueix:

«President Diputació foral Pamplona.—En nom dels regionalistas catalans agraheim fonament la cordial acullida dispensada als representants de la Unió Catalanista y corresponém ab entussiasme á la fraternal salutació d' Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya.—*Guimerá*, president de la Unió Catalanista.—*Suñol*, president de la Lliga de Catalunya.»

Lo Centre Escolar Catalanista ha rebut lo següent telégrama:

«Diputació Navarra reb ab especial satisfacció entussiasista felicitació del Centre Escolar de Catalunya que estima y agraheix profundament. Corporació foral envia afectuosó saludo.—*Eseverri*.»

En la «Lliga de Catalunya» de Barcelona se rebé de Bilbao lo següent telégrama:

«Bilbao, 20 Febrer, á las 8'30.—Hem tornat ja á eixa capital, després

d' haver proclamat ab entussiasme en lo banquet de Pamplona la necessitat de la unió de las regions fueristas. Desitjava 'l poble de Bilbao aprofitar nostra arribada pera demostrar sa adhesió á Navarra, pero las autoritats han prohibit tota manifestació.—*Aristegui.*»

Dit telégrama fou respost ab aquest altre:

«Aristegui.—Bilbao.—Regionalistas catalans, entussiasmatz herms exemple poble navarro, ratifican solidaritat regions fueristas y saludan fraternalment Viscaya.—Guimerá, president «Unió Catalanista»,—Suñol, president «Lliga Catalunya.»

Al telégrama que 'l «Centre Catalanista de Girona y sa comarca» dirigí á la Diputació foral de Navarra, ha contestat ab lo següen que rebé dimecres pasat.

«Diputació de Navarra reb ab especial satisfacció la felicitació eutusiasta d' aqueix Centre, que agraheix y estima fundament. La corp·ració foral envía un afectuós saludó.—*Eseverri.*»

Lo reputat enginyer industrial D. J. G. Guillén García, autor de numerosos travalls agrícola-industrials, acaba de publicar en nostre idioma matern unas *Reglas prácticas para obtener bon olis* qual importancia á ben segur apreciará nostra classe agricultula ab lo sol coneixement de son interessat sumari. Tracta en lo Capítol I de las causas que han abatut la industria oliayre á Cataludya y dels esforços que deuen ferse pera real-sarla; estudia en los Capítols II y III, ab gran competencia, la olivera y sas varietats, son cultiu, terrenos y climas que li convenen, plantacions, poda y empelts, ect. seguint una extensa exposició en lo Capítol IV de las plagas y enemichs de tan útil y profitós arbre y remeys pera aminar-rlas. Indica en lo Capítol V lo modo com deu ferse la recolecció, enmagatzematge, conservació, ect. després de parlar extensament de las propietats y alteracions pel oli en lo Capítol VI, termina tan notable treball ab unas consideracions molt instructivas y pertinents sobre lo que deu ferse avans y després de la moltura. Pera millor aclariment de tan interessant estudi van intercalats nombrosos grabats que avaloran mes y mes á ditas Reglas, las que 's fan apreciar encara més per estar exposadas en llenguatge senzill y catalá que es lo que convé pera ésser facilment csm-presas per nostres rgricultors.

Referintse á la digníssima actitud de Navarra, diu lo nostre bon company la *Egara* de Tarrasa:

«L' actitud dels navarros en Madrit mereix los elogis dels patricis de totas las regions espanyolas, cansats de la gent política qu' ab ó sense lliberals atenta als germenets tots de vida del pahís, falsejant lleys, drets y tractats com si fossen en lloch de mandataris d' una nació noble y digne, altres tants cacichs de tribus salvatjes amos absoluts de la vida é hisenda de sos subdits.

Afegeixi la viril Diputació foral y provincial de Navarra la modesta adhesió de la *Egara* y de nostres companys de ideas, partidaris de la in-

dependencia administrativa de las regions y municipis, á las innumerables y valiosas qu' ha rebut de tota Espanya.

Tant debó que las demás regions verdaderament lliberals obressin ab la mateixa enteresa patriótica dels navarros. Anulada tota aquesta Kábila de polítichs d' ofici, xucladors de la sava del treball nacional, implantada la descentralisació en tots los ordres socials, altra fora la sort de nostra desgraciada Espanya.

Nostre bon amich D. Joseph Guarro publicarà dintre pochs dias, editadas per D. Florenci Grau, dugas bonicas mazurcas pera piano, que á jutjar per lo que d' ellas nos dihen los inteligents, resultan en extrem elegants y simpáticas.

Estarán impresas en los talleres de D. Marcell Brossa y esperém poguer veurerlas ja que baix lo punt de vista plástich no deixarán tampoch res que desitjar.

Lo vinent diumenge verificará 'l «Centre Catalá» un concert clássich á semblansa del que verificá aquesta Associació per Pascua l' any passat.

Podém adelantar á nostres lectors que en lo programa hi figuran composicions de Schuman, Chopín y Walkirias de Wagner. En nostre vinent número publicarem lo programa detallat.

Fou molta la concurrencia que assistí dijous passat al Santuari de la Salut ab motiu de celebrar la primera Misa lo Reverent don Joseph Matteu, Pbre.

Lo nou celebrant fou assistit per los Rvnts. Rectors de Sant Feliu y Concepció y del P. Rector de las Escuelas Pías y altres sacerdots.

Felicitém al nou celebrant.

Lo senyor Administrador del Banch de Sabadell, nostre distingit amich don Eudalt Viver, ha entrat ja en lo periodo de convalescencia, de la malaltia que l' ha molestrat durant alguns dias.

Ho celebrém y desitjém una total millora.

De nostre company *Las cuatro barras*, de Vilafranca:

«A consecuencia de poder satisfacer los descabellats drets imposats pel ja tristement célebre ministre Gamazo, *redemptor de la Htsendá Epanyola*, á las fabricas d' esperits y ayguardents, y de resultas de la visita d' inspecció que está practicant un tal Quintanilla, sembla que s' han tancat y precintat casi todas las destilerías que hi ha en aquest districte que son en número de mes de seixanta. Ja no mes nos faltava aixó per acabar de arruinar-nos. La extraordinaria baixa del ví, la difícil sortida que aquest te per falta de protecció dels governs, no procurant concerts beneficiosos al país ab que obrir nous mercats, las plagas que s' apoderan dels vin-yars, l' augment de càrregas que pesan sobre 'l contribuyent y la tivantó

de relacions que hi ha entre propietaris y rabassers... no eran prou, no bastava que 'ns arruinessim ben depressa, y per aixó en Gamazo especie de *Sayó* crea 'l nou impost de 5 céntims per litro sobre 'l vi y carrega la fabricació d' esperits pera que aixís al vi que no tinga prou color y graduació pera sa facil sortida no li quedi ni l' esperança de poguerse vendre per la fassina.

¿Cuan será que 'l poble compregui que ell es l' amo y 'l ministre, un simple administrador? ¿Trigarem gayre temps á veurer que 'l pais desperta y compren clarament que no te cap obligació de sacrificar-se y empobrir-se pera *clases pasivas* y fomentar lo vici, disbauxas y desconcert que regna en las esferas del govern?

¿Ha de seguir per més temps ab l' epidermis tan doble que las galdas no s' omplin de rojor devant los fets com los de Melilla ahont si no 's renta l' *honor* espanyol, s' hi buydan los rosegons de nostra Hisenda?

¿Cuan será, cuan, que sentirem lo tant esperat «Alsats Llatser»? ¿Será cuan ja no quedi un retorn de vida? Deu fassi que siga ben aviat.»

Ahir cumpliren vint anys de la mort del malaguanyat músich-poeta catalá don Joseph Anselm Clávé.

Ha sigut condecorat ab la gran creu de Isabel la Católica 'l cabo de Somatents del partit de Tarrasa, don Jaume Vallhonrat.

Se troba malalta d' alguna gravetat la senyora esposa de nostre particular amich, don Miquel Altayó, á la que desitjem prompte y complet restabliment.

Demá dilluns celebrarà sa primera missa en la iglesia parroquial de Sant Vicens de Junqueras lo Rvnt. don Vicens Casajuana, á qui apadrinarán lo distingit professor de música don Joan Velázques y sa esposa donya Dolors Martí. Ocupará la sagrada cátedra lo Rvnt. don Plácit Vilarrubias.

Segons conte un periódich de la localitat diu que varias Societats de ball que habían organisat pera la present Cuaresma balls los dias festius, s' han vist obligats á suspendrels per no concorrer ni una sola noya.

Val mes aixís.

Morí ahir en aquesta ciutat la virtuosa senyora donya Eularia Masagué y Vilarrubias, germana de nostre bon amich, lo distingit fabricant don Joan Masagué, á qui enviém, al igual que á sa respectable familia l' expresió del nostre sentiment per tant sentida pèrdua.

Descansi en pau la virtuosa finada.

Lo passat divendres tingué lloch en lo teatre de Novetats de Barcelona l' estreno de la tragedia sacra *Jesús de Nazareth*, del eminent poeta trágich don Angel Guimerá, havent obtingut un éxit extraordinari.

Felicitem á nostre bon amich y company de causa senyor Guimerá.

Per la Junta local organitzadora en aquesta ciutat de la peregrinació obrera al Vaticà, hem sigut galanament invitats pera assistir a la solemne Vetllada de Propaganda que tindrà lloch avuy, vespre, en los salons de la «Academia Católica»

Agrahim la deferencia.

ANUNCI OFICIAL

BANCH DE SABADELL

Aquesta Societat procedirà al pago del dividendo de beneficis de pessetas 7'50 per acció, (cupó n.º 12) acordat per la Junta general celebrada en lo dia de avuy, en los dias de treball desde 'l 21 del corrent Febrer al 6 de Mars pròxim de 9 á 12 del mati; en la inteligencia de que, transcorregut dit plaso no se efectuará 'l pago sino 'ls dímars no festius de cada setmana de 10 á 12. En las oficinas de aquesta Societat se facilitarán als senyors accionistas las corresponents facturas desde demá, durant las horas ordinarias de despaig.

S'adverteix que, ab arreglo al Real Decret de 31 de Octubre y Real Ordre de 16 de Desembre, abdos del any últim, dictats pera l'aplicació de lo establert per l'art n.º 43 de la vigent lley de Pressuposits, los títuls de una acció se trovan afectes al pago del timbre especial mòvil de 5 cèntims; los de cinch accions, al de 25 cèntims; y los de deu accions al de 50 cèntims, que deuen, adherirse al dors del respectiu títul al efectuar-se 'l pago del cupó, en qual acte deurán, donchs presentarse los respectius títuls y acompanyarse 'ls timbres mòvils corresponents, que, á quins ho desitjin los hi serán facilitats en aquestas oficinas.

Los senyors accionistas que tingan depositadas sas accions en la Caixa de aquest Banch, se servirán pasar á recullir sos respectius cupons dintre d'aquell període, y los que no ho efectuessin sols podran recullirlos en los dímars mencionats, si be que al acte haurán d'entregar los aludits timbres pera adherirse als títuls.

Sabadell 18 Febrer de 1894.—L' Administrador, *Eudalt Viver*.

Monografia de la parroquia de Sant Julià de Altura

PER

DON JOSEPH SOLER Y PALET

ab un prólech del Il·tre. Sr. D. JAUME COLLELL

Canonge de la Seu de Vich.

Aquest volúm, I de la «Biblioteca Històrica tarra senca» es de mes de 90 planas en quart é imprés esmeradament, trovantse de venda en la impremta de Lo CATALANISTA, Calderon, 36 y en lo Centre de suscripcions de Llorens Lladó, Rambla.

Impremta de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36, Teléfono, núm. 186.—SABADELL.